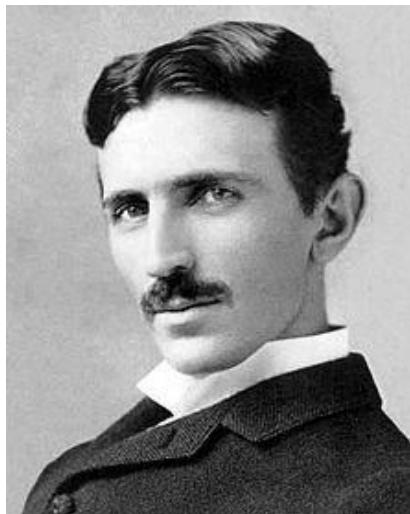

Никола Тесла

XVIII

Никола Тесла

Никола Тесла ХХ
ашэйшикәсазы дыпъцаф
дүзүоуп. Арекламатә тыз-
кәарчы, зегыы ирбахъазар
ауеит, еилаарцыруа алазертә
мцабзқәа. Урт рапъцара
ибзоуроуп Никола Тесла.
Ари дзакә уағ ҝәышу
айлкааразы, ипъстазаара ибзиан иаҳдыруазарц,
ихәйчрашыкәсәа инадыркны ишәзентаххәоит.

Никола Тесла ихәйчра.

Никола Тесла диит ?пүцк шыкәсазы, Хорватия
Госпик ақалақь ааигәара. Никола дынхон ақалақь
иазааигәаз ақыта пүшзаңы, уақоуп ихәйчрагы
ахъихигаз. Алагартатә тарагы Госпик иоуит. Иара
итаацәара дуун, пүшьфык иашыңзәеи иаҳәшьңзәеи, иара
дыхәфыкын. Никола иаб, аиашахатцаратә уахәмағ
драпын, ағны ааигәара иқаз ауахәамағ аус иуан. Иан

дығынпұхәйесін, ағыны иаңахыз аматәарқәа зегъы лнапала иқалтсон.

Тесла ибағатәра иан илғенитцааит, лара лқынтә ауп ажәеинраалақәеи, ажәабжықәеи раңааны иаҳыитдаз, аха Тесла иан апъхъашьеи ағышъеи лыздырзомызт. Лара өнерхәала илгәалашәоз ахәыңқәа идлыртсон.

Никола Тесла даара игәыртқәыл бзиан, иара знык дзыпъхъаз иибаз, иаҳаз иаразнак игәникилон, ашәкәы зынзагы итахзамызт. Ас еипъш икоу агәынкылара, афотатә гәынкылара хәа иашътоуп. Иара

иапъитозаалакгы, амеханизм зегын шейбакыз раңхъа асахъа тихуан, анафс, уи хәта-хәтала еизигон.

Никола Тесла Америка иқазаара

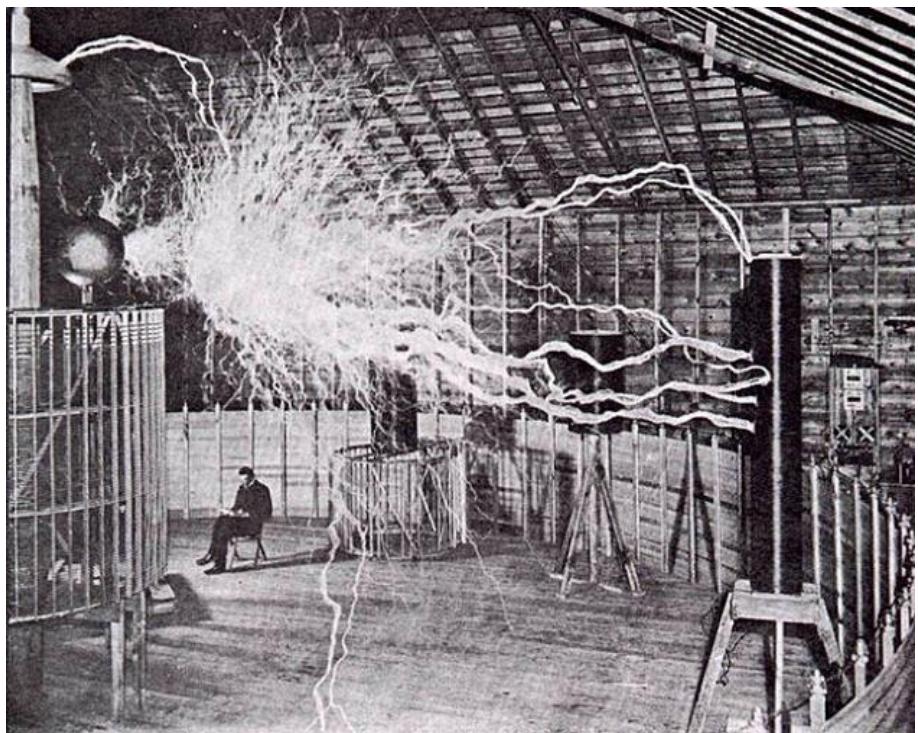
Ақалақ Граце Австрия атара анафс, Тесла аусуразы Франциака диасуеит. Уи, зауадкағы ніцынырс аус иуан – афымцатә шыққагыларақәа реиңтәразы. Анафс, Франциантәи Америкақа диасуеит. Иара усқан, Франциатәи апътцағы Чарльз Бечелор, американатәи апътцағы Томас Едисон изиғыз абжъагаратә шәкәры ада, акымзарак имамызды:

«Сара иахъа ғыңға ауа дүззакәа здыруеит. Руазәк – уара уоуп, егъи – абри ауағ – қәыпъш, убара агәахәара змоу».

Едисон Тесла дидикылт, аусурагы иитеит. Уи идигалеит иааипъмыркъазакәа афымцамч қаздо агенератор өңүп апроект ақатпара.

Абас, Тесла иаразнак еиликааит арныңқақәеи агенераторқәеи лассы-ласс ишыпъхастахо, акгыи ишапъсам урт аибұтәра шыртахыу.

Едсон ибзианы иусуразы 50 000 доллар шизишшәо ажәа иитеит. Тесла иус анынаигза, иртаран иқаз аҳамта

данхәә, Едсон атак ииңеит апъара атәһи ухәозар сыйхәмарит:

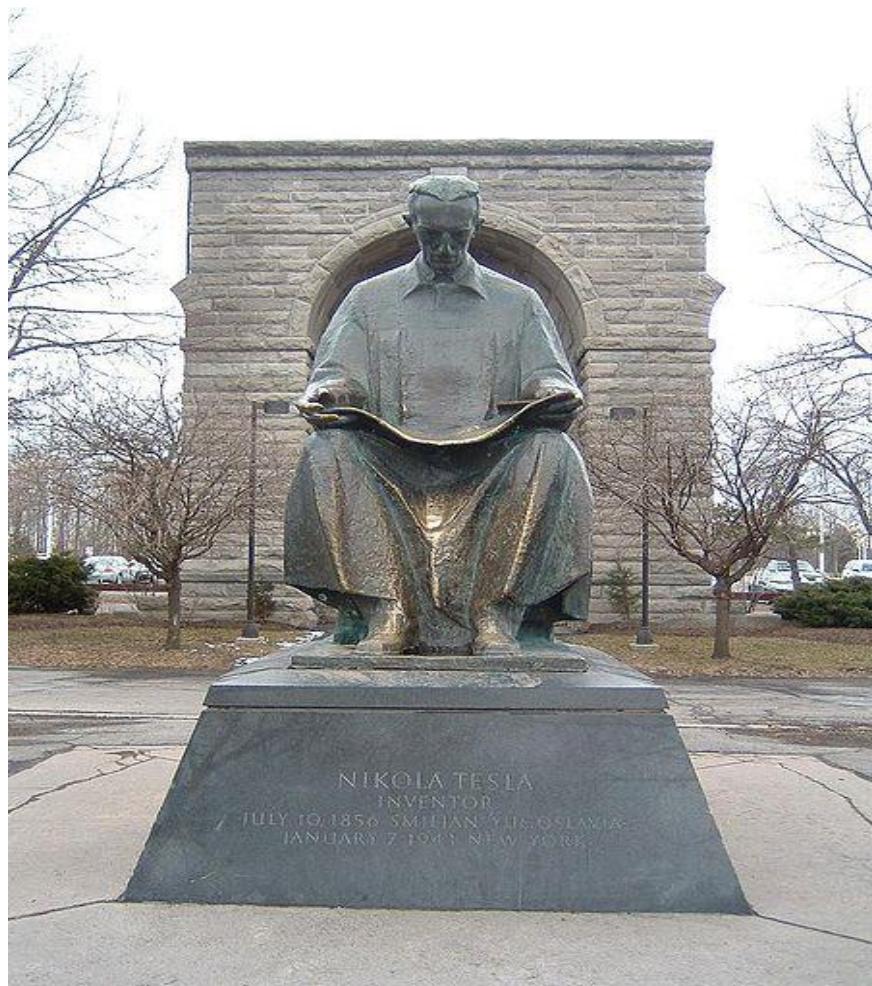
«Хара америкаа» ҳиумор узеилымкаазои» ҳәа Тесла иеиңәеит. Абри ашътахь, Тесла ари акомпания нижьеит, ишакәхалакгы Америка ихы ныңқөигарц ажрақәа рыхра далағеит.

Теслеи Едсони реиңәагылара еиҳагыы иңбәәхеит. Тесла ишъақәирбәәон Едсон иргылаз иаипъмыркъаазакәа фымцамч змоу астанциа, ауаа иахърыхәо шмачу, настыры, аамта-аамталатәи афымцамч еиҳа алтшәа шамоу атәһи. Афымцамч афымцааңәақәа рыла хара анаштыразы, афымцамчбәәа атахын, уи еимш амчбәәа, афымца цәаңәақәа ирзычхаазомызт азы лассы-ласс ипъхастахон.

Уи атыпъан, Тесла ирыдигалеит аамта-аамталатәи афымцамчы, секундк ала 50-60-нтә зхырхарта зыпъсахуаз, убри ақынте, афымцааңәақәа афымцмчыбәәа рыхчауан. Ариaproект аиааира агеит, абас ала, иаапъымкъаазакәа иқаз афымцамч, аамта-аамталатәи афымцамч апъсахит.

Тесла егъырт иаңыцамтакә

Тесла иаңыцамтакәаз иахъагы ираңоуп ңсахрада рхы иадырхәо. 1891 шықәса азы уи аспирант аңытцеит, иахъагы, арадио, ателевизоркәеи рконструкциакәа рөы рхы иадырхәоит.

Иара убас, Тесла иапъитцеит харантәи афымцамч напхгара азто ашықәырғыламта. Тесла илшеит 200 лампочка кабельда зныкала реицаркра 40 километра ақалакъ иаңыхараз ағы, уи ала Америка зегыы иршанхеит. Зегъ рапъхъазатәи арадио-коммуникации, арадиоемадареи телда ахархәара Тесла ибзоуроуп.

Иапониаа арбот апъыртцаанза, уи ахархәара еиңыртәаңзагы Тесла иапъитцахъан баша арбот, харантәи анапхгара зутоз.

Тесла ипъсы штаз зегыы деицирдыруа джалеит, иакымкәагы ахамтақәагы иоуит. Теслеи Едсони Нобель ипремиагы ранашъахеит. Урт ари апремиа еиңыршар анакәха, Тесла мап аңзикит.

Никола Тесла иңоушьаша иқазшықәә

Никола Тесла, даара иңоушьаша ақазшықәә иман: ахыпъхъазара 3 – иара изы амагиатә тәкы амазамызт. Иара иқаитцоз зегыы лассы-ласс хынтә-хынтә ианықаитцоз ықан. Инықәарақәә раан дахынғасуаз аудадақәә, ахыпъхъазара 3 ала иалагон. Тесла, даара бзиа ибон

аңсаатәкәеи, аңстәкәеи, еиҳараҙак ахәйиҳәкәеи, ацыгәкәеи.

Тесла ипъсра

Никола Тесла ахаан пәхәыс дааймгазацызт, ишмачфымызгы бзия дызбоз ахәса. Ипъстазаара зегыы ихала ихигеит, аңхәысгыы, ахәычқәагыы имазамызт.

1943 шықәса азы, Ниу-Йорк асасаиртақәа руак (3347 – аномер змаз, хынтәны ишоз) ағы ипъстазаара далтцит.

Тесла игәазыхәарала, Хорватиатәи ифыза Иване Местрович изықаитцеит аскульптура. Иахъя уи аскульптура Ниагартәи азхыгөөа ааигәара, Америкатәи Амилаттә баҳчағы иғылоуп.